

รหัสโครงการ: RDG45-1-0002

ชื่อโครงการ: ทักษะแรงงานไทยในอนาคตที่พึงประสงค์

ชื่อนักวิจัย: เกื้อ วงศ์บุญสิน¹, มัลลิกา คุณวัฒน์², กัญจนา ปราบพลา³, ไสรัจ วงศ์ลดาธรรม⁴, สุรานี สุรเสียงสังข์⁵, แสงระวี เซ华ร์บีรีชา⁶, เดวิด บรรเจิดพงศ์ชัย⁷, ประกายแก้ว โอลานาท์อมตะ⁸, รัญวัฒน์ โพธิศิริ⁹, วิราภรณ์ ทันโตกาส¹⁰

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ² ข้าราชการบำนาญ กระทรวงแรงงาน, ³⁻⁵ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ⁶ มหาวิทยาลัยชินวัตร, ⁷⁻¹⁰ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address :

ระยะเวลาโครงการ : ธันวาคม 2544-สิงหาคม 2546

การศึกษานี้มุ่งเน้นให้ทราบถึงแนวโน้มความต้องการที่มีต่อทักษะแรงงานไทยในช่วง 15 ปีข้างหน้า และแนวยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะแรงงานไทย โดยเน้นประชากร 5 กลุ่มคือ ทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวม กลุ่มนิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและระดับ ปวช./ปวส. กลุ่มนิสิตนักศึกษาปีที่ 1 ระดับอุดมศึกษา กลุ่มนักเรียนในระดับ ปวช./ปวส. และกลุ่มนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกำลังจะแยกศึกษาสายสามัญและสายอาชีวะ หรือจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ข้อค้นพบของ การศึกษาซึ่งจะนำเสนอในภาพสรุปต่อไปนี้ได้มาจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์

ในช่วง 15 ปีข้างหน้า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยจำเป็นต้องเน้นในเชิงคุณภาพมากกว่าในเชิงปริมาณ อีกทั้งจำเป็นต้องเน้นการปรับปรุงด้านการบริหารและกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพื่อรองรับแนวโน้มความต้องการด้านปริมาณของแรงงานไทยในช่วง 15 ปีข้างหน้าจะเพิ่มปริมาณขึ้นอีกเพียง 10 ปีเท่านั้น จากนั้นความต้องการด้านปริมาณของแรงงานจะชะลอตัวลงจนถึงระดับคงที่ในช่วง 11-15 ปีข้างหน้า ในขณะที่ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในเชิงคุณภาพเพิ่มขึ้น ทักษะแรงงานไทยในอนาคตที่พึงประสงค์จะเกี่ยวข้องกับด้านคุณสมบัติของแรงงานเป็นส่วนใหญ่ โดยมีจุดเน้นที่ทักษะเทคนิคที่เหมาะสมกับวิชาชีพ ทักษะในการบริหารจัดการ และทักษะทางภาษา

จากข้อค้นพบข้างต้น การพัฒนาทักษะแรงงานของไทยในช่วง 15 ปีข้างหน้าจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ว่าด้วยการปฏิรูปการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งต้องมีลักษณะของความเป็นองค์รวม เอื้อต่อการปรับตัวได้ตลอดเวลาอย่างมีวิสัยทัศน์โดยอิงฐานข้อมูล ความมีการผสมผสานการศึกษาอย่างเป็นทางการกับการพัฒนาทักษะการทำงาน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติ และการศึกษาอย่างเป็นทางการควรได้รับการปรับปรุงในลักษณะที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมของไทยนับจากนี้ไปจำเป็นต้องเน้นใน 5 ประเด็นหลักคือ การจัดการความรู้ที่เข้าถึงกระบวนการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรมและจริยธรรม การฝึกผู้เรียนให้มีนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ในกระแสนานาชาติ ในส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับ ปวช./ปวส. จะเน้นในเชิงคุณภาพ กล่าวคือบัณฑิตจะต้องมีความรู้ในรูปสหสาขาวิชา

(multidisciplinary knowledge) ที่มีความสมดุลระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะที่ดีทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนมีความรู้ทั้งภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมในอนาคตเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่วนนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในระดับอุดมศึกษาควรมีคุณลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือควรมีความสามารถ คุณลักษณะ และทัศนคติที่ครอบคลุมความรู้ความสามารถทั่วไป มีทักษะพื้นฐานความชำนาญเฉพาะทางเพื่อประกอบอาชีพได้ สำหรับผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับ ปวช./ปวส. ควรเน้นในด้านการพัฒนาความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับอาชีพและทักษะในวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ โดยความรู้และทักษะที่จำเป็นได้แก่ ทักษะด้านความคิดและการประมวลผล ด้านการปฏิบัติงาน ด้านเทคนิค ด้านการบริหาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร และในระดับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรเน้นให้มีลักษณะนิสัยและความคิดที่ดี ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะที่คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ เป็นที่พึงพาได้ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยผ่านวิธีการศึกษาด้านการปฏิบัติ และความมุ่งมั่นเพียงพอที่จะรู้ว่าต้นเองต้องการฝึกอาชีพหรือศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีวะ รวมทั้งรู้วิธีการศึกษาด้วยตนเองอีกด้วย

การเตรียมแรงงานให้พร้อมที่จะเข้าสู่สังคมสารสนเทศ ซึ่งทำได้โดยการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นแบบสหสาขาวิชาที่เน้นการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ รวมทั้งให้มีการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ยุทธศาสตร์สำหรับระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ขึ้นไป จึงควรเน้นการปรับปรุงการศึกษาทั้งด้านพื้นฐานและสมรรถนะพื้นฐาน รวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอนต้องอีกต่อหนึ่งในอนาคตด้วย ส่วนระดับ ปวช./ปวส. ควรเน้นยุทธศาสตร์เช่นเดียวกับระดับอุดมศึกษาและเพิ่มทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษหรือภาษาธุรกิจ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นอกจากนี้ควรเน้นการเรียนและการฝึกอบรมระบบสมรรถนะฐานแบบที่สอดคล้องและสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรเน้นการเสริมเรื่องจิตวิสัย การสร้างอาชีพ และการสร้างจิตสำนึก โดยผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และควรปรับปรุงการเรียนการสอนให้แข็งขันกับนานาชาติได้ ทั้งนี้ทักษะแรงงานไทยในอนาคตที่พึงประสงค์ของทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับ ควรมีทักษะพื้นฐานอันได้แก่ ความรู้ภาษาอังกฤษและ IT ทำงานเป็นทีม ประยุกต์ได้ แก้ปัญหา เป็น มีทัศนคติที่ดี รู้วิธีการเรียน สูงงาน และสามารถพัฒนาความรู้ของตนเองได้ โดยที่ระดับ ปวช./ปวส. ควรเพิ่มทักษะอาชีพขั้นพื้นฐาน เทคนิคเฉพาะและความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับระดับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ควรมีทักษะเพิ่มเติมด้านความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีวิต รวมถึงการมีความคิดริเริ่ม และในส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาควรต้องมีทักษะเพิ่มเติมด้านความรู้ ความสามารถในสาขาที่ตนเรียนเพื่อประกอบอาชีพ ทักษะด้านการบริหารจัดการ กระบวนการวิจัย รวมถึงการมีนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาทักษะการทำงานสำหรับระดับอุดมศึกษาควรให้มีการฝึกฝนหลายรูปแบบแล้วแต่อาชีพตามทิศทางการพัฒนาประเทศ และควรร่วมมือกับสถานประกอบการ ในระดับนักเรียน ปวช./ปวส. ควรปรับปรุงกรอบกติกาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปองค์กรที่รับผิดชอบในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง

ชาติ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับด้านความรู้และทักษะฝีมือ ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรสร้างระบบแนะนำอาชีพ และให้มีการเชื่อมโยงกันในสังคมเพื่อคิดค้นและพัฒนาทักษะการทำงานโดยการเชื่อมโยงและช่วยเหลือกันภายในกลุ่มอุตสาหกรรม ในเรื่องของการผสมผสานการศึกษา กับการพัฒนาทักษะการทำงาน สำหรับระดับอุดมศึกษาควรเน้นสถานศึกษาฝีกผู้เรียนให้มีความรู้พื้นฐานที่เหมาะสมและเป็นฐานสำหรับการต่อยอดการพัฒนาทักษะ ศักยภาพ และการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ ส่วนนิสิตนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 ควรจัดให้มีการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการในการฝึกงานเพื่อสอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงาน และนักเรียนในระดับปวช./ปวส. ควรมีการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงแนวคิดในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นแบบการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรเน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองต่อไปได้

การประเมินศักยภาพด้านการจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ควรให้การประเมินศักยภาพของการจัดการด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ สำหรับระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรประเมินเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณ การจัดทำมาตรฐานกลุ่มอาชีพและมาตรฐานชาติ วัย และการฝึกฝนตลอดจนหน่วยงานที่ทำการประเมิน ส่วนระดับ ปวช./ปวส. การประเมินผลควรใช้มาตรฐานระบบสากลเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบระหว่างสัมภาระและภาระ ระดับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ควรมีการประเมินทั้งแบบภายในและภายนอกในเรื่องของความรู้ทักษะ และความสามารถที่ปฏิบัติงานได้จริง ทัศนคติ และศักยภาพในการพัฒนา สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาควรทำการประเมินโดยการออกใบอนุญาต และการควบคุมคุณภาพภายใน ทั้งนี้หน่วยงานที่ทำการประเมินอาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเฉพาะกิจก็ได้ แต่ในท้ายสุดตลาดจะเป็นผู้ประเมินที่แท้จริง

Project Code: RDG45-1-0002
Project Title: Desirable Skills of the Future Thai Labor
Investigators: -
E-mail Address: -
Project Duration: December 2001-August 2003

This study aims to investigate the trends of the desirable skills of Thai labor in the next 15 years and to determine appropriate and pragmatic strategies for developing the skills of Thai labor. It focuses on five groups of population : human resources in overall ; university and lower and higher vocational graduates; first-year undergraduate students in universities; students who are going to further their studies in lower and higher vocational schools; and students who have finished the lower secondary schools and are going to continue their studies in higher secondary or vocational schools. The findings of the study presented below are from the views and perspectives of key resource persons in human resource development.

In the next 15 years, human resource development in Thailand needs to emphasize on quality rather than quantity as well as on education management and process of learning, especially for life-long learning. This is because the demand for the quantity of human resources in Thailand in the next fifteenth years will continue to rise for only ten more years from now. Thereafter, there will be an increase in the demand for the quality of human resources. Meanwhile, the demand for the quantity of human resources will continuously decline and reach a steady level. Technical skills appropriate for each occupation, administrative and management skills, and language skills are the desirable skills of the future Thai labor.

According to the findings about the trends on the demand for human resources in the next fifteen years, it is necessary for Thailand to develop strategies for reforming human resource development. The strategies must emphasize comprehensiveness and adjustment at all times with visions based on database information. Education should be integrated with skill development with an emphasis on learning by doing as well as gearing formal education towards making students able to think effectively.

Thailand should concentrate on these five key principles of development : 1) knowledge management focusing on learning processes; 2) acculturation of the quality of education in the development system; 3) development of human resources in moral and ethnic terms; 4) acculturation of life-long learning; and 5) the maintenance of the Thai

traditional and cultural heritage in the era of globalization. Considering the future trend towards a knowledge-based and dynamically changing society, the quality of vocational and tertiary education should be upgraded so that the graduates of both educational levels are equipped with the following: 1) multidisciplinary knowledge that gives a balance between sciences and social sciences; 2) capability to learn by themselves; 3) good skills in listening, reading, writing, and verbal communication; 4) competence in English and computer. First year undergraduates should be equipped with appropriate attitudes towards the knowledge-based and dynamically changing society with knowledge in general terms and basic skills in specific areas for their careers. Vocational students should be equipped with upgraded vocational knowledge and these skills to meet the demand in the labor market: thinking skills; operating skills; technical skills; management skills; human-relations skills; and communication skills. The last year students in the secondary schools should be trained to be able to think, operate things, and solve problems all by themselves; as well as to be relied upon by others. They should have reached enough maturity to realize if they should go into the labor market or to further studies in universities or in vocational schools. In addition, they must know how to learn by themselves.

The study encourages the labor force to be well prepared for the information-technology society. This can be done by re-orientating the educational curriculum towards a multidisciplinary dimension with a focus on the development of analytical ability and critical thinking. The students should have the opportunities to practice with the entrepreneurs and to develop their knowledge in science and technology in order to keep pace with the world in the age of information. On the other hand, the tertiary education should emphasize on the improvement of basic education and the basic competence with curricula that meet the future trends. Such strategy should also be undertaken at the level of vocational education with emphasis on upgrading proficiency in languages – Thai, English and other languages used in business – as well as abilities in mathematics, science and technology. Learning and training systems at vocational schools should focus on competencies that meet the demand of the labor market. Secondary education should prepare the students to be able to work in teams and be qualified workforce for international competitiveness. Students at all levels of education in Thailand should be provided with these basic skills : English, information technology, teamwork; knowledge applying; knowledge development; and problems solving skills. They should also be diligent and have good attitudes towards a working life in the knowledge-based economy.

Last but not least, the evaluation of HRD management should be an integral part of the development process at all levels of education. For secondary education, the evaluation

should focus on educational quality assurance, teacher-development plans, ages of students, training courses, and provision of career standards at the national level. For vocational education, the international standards and criteria could be used to analyze the cost and benefit as well as economic returns in the short and long terms. For first-year university education, the evaluation process should include both internal and external auditing. First-year university students should be evaluated in terms of knowledge, skills, knowledge application, attitudes and potentials for development. For university graduates, granting a practitioner license should be a part of the process apart from emphasizing quality control within an institution. The evaluation can be carried out by the government or specialized agencies. As a matter of fact, all subject to evaluation by the market at the end of the process.